

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa palkkatuettua työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdotusta ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

Esityksen sisältämien muutosten vaikutuksia arvioitaessa tulee tarkastella vaikutuksia saamelaisiin erillisenä väestöryhmänä.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Esityksen sisältämien muutosten vaikutuksia arvioitaessa tulee tarkastella vaikutuksia saamelaisiin erillisenä väestöryhmänä.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Sosiaaliturvaan kohdistuvia muutostoimenpiteitä suunniteltaessa tulee varata riittävästi aikaa riittävän laajasti toteutettavalle vaikutusten arvioinnille. Esityksen sisältämien muutosten vaikutuksia arviotaessa tulee tarkastella muutosten vaikutuksia saamelaisiin erillisenä väestöryhmänä. Muutokset eivät saa heikentää saamelaisen kulttuurin elinvoimaisuutta esimerkiksi saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksia heikentämällä.

Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ovat kalastus, keräily, käsityö, metsästys ja poronhoito sekä niiden modernit harjoittamisen muodot. Perinteisten elinkeinojen osuus liikevaihdolla ja työvoimaosuudella mitattuna ei ole kovin suuri, mutta niiden merkitys saamelaisyhteisölle ja alkuperäiskansakulttuurin elinvoimaisuudelle on huomattava. Perinteiset elinkeinot eivät ole ainoastaan elinkeinoja tai ammatteja, vaan osa saamelaista elämäntapaa. Perinteisten elinkeinojen elinvoimaisuus on tärkeää alkuperäiskansan kielen ja kulttuurin säilymiselle.

Vaikka suuri osa saamelaisista saa nykyään toimeentulonsa länsimaalaisista ammateista, saa edelleen osa saamelaisista toimeentulonsa täysin tai rinnakkain toisen ammatin kanssa perinteisistä elinkeinoista. Sosiaaliturvan kehittämisessä ja toimeenpanossa tulee varmistaa Suomen perustuslain saamelaisille alkuperäiskansana takaama oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Uudistusten vaikutuksia tulee arvioida riittävän laajasti etukäteen, jotta ne eivät heikennä mahdollisuuksia harjoittaa tai osallistua perinteisten elinkeinojen harjoittamiseen. Saamelaisyhteiskunnassa ihmisen vähäiselläkin osallistumisella perinteiseen elinkeinoon on merkitystä yksilön osallisuuden sekä sosiaalisen ja kulttuurisen integraation lisäksi koko yhteisölle.

Hallitusohjelman mukaisten työkykyä ylläpitävien, työssä jaksamista parantavien ja työuria pidentävien toimenpiteiden vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon saamelaiset alkuperäiskansana ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksien turvaaminen. Saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat usein monella tapaa työhyvinvointia kuormittavia. Esimerkkinä saamelainen poronhoito, joka perustuu perinteisesti siida-järjestelmään (sis. tokkakunnat), jossa poroja paimennetaan, jotta ne saadaan pysymään vuodenaikaan nähden oikeilla alueilla. Käytännössä paimennus tarkoittaa liikkumista luonnossa eri kulkuneuvoilla vaihtelevissa sää-, lumi- ja luonnonolosuhteissa. Paimennuksen lisäksi poronhoitoon kuuluvat kaikki muut poronhoitovuoden työt, kuten eläinten merkkaukset ja erotukset. Sen lisäksi, että poronhoitajan työ on fyysisesti kuormittavaa, liittyy siihen muun muassa tapaturmariskejä.

Saamelaisten asemaa alkuperäiskansana turvaa Suomen perustuslain lisäksi useat kansainväliset ihmisoikeussopimukset. YK:n ihmisoikeuskomitea on katsonut, että alkuperäiskansojen kulttuurin suojaaminen edellyttää positiivista erityiskohtelua. Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa käytännössä sitä, että tarvittaessa ryhmän oikeuksia voidaan suojata ohi yhdenvertaisuusperiaatteen. Yhdenvertaisuuslain mukaan oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

YK:n ihmisoikeuskomitea on katsonut, että alkuperäiskansojen kulttuurin suojaaminen edellyttää alkuperäiskansan tehokasta osallistumista sen asemaan vaikuttaviin toimenpiteisiin. Saamelaiskäräjälaki velvoittaa neuvottelemaan Saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana, ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä tai muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai saamelaisten asemaan alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Ruokojärvi Kaisa
Saamelaiskäräjät